

NOTA

1116/352/9/97

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- CS
- HACIV
- HAO
- HAVI
- HAMIDKL
- HAMIDKLu
- HAMIDKM

Hfd
RIAL

Nummer
DIS97001946

Datum
25 april 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr. 15/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr
Brigade-generaal

Bijlagen

- 1 -

Opsteller

drs

Doorkiesnummer

070 - 3186967

INLICHTINGEN-BULLETIN NR.:15/97
(24 april 1997)

IRAN-RUSLAND

Amerikaans protest tegen Russische wapenleverantie aan Iran

Als vervolg op diverse MID-rapportages over de op handen zijnde, opzienbarende, wapen-leverantie door Rusland aan Iran dient het volgende. Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft relevante inlichtingen over de voorgenomen transactie medio april jl. gelekt aan de Amerikaanse media. Volgens verschillende inlichtingenbronnen gaan de voorbereidingen voor de eventuele leverantie aan Russische zijde van de geavanceerde, in Rusland zogenoemde, S-300 raketsystemen tegen luchtdoelen aan Iran, vooralsnog, door. Duidelijk mag zijn dat de Amerikaanse regering hiermee de Russische regering in verlegenheid brengt en Iran laat weten van zijn beoogde aanschaffingen op de hoogte te zijn.

De jongste ontwikkeling in de Russisch-Iraanse transactie betreft de levering van twee complete batterijen van het type SA-10B en/of SA-10C, of zelfs SA-12 (alle van de S-300 serie) met meerdere tientallen raketten. Tot voor kort was er sprake van de levering van alleen (oudere) SA-10B systemen. De onderhandelingen hierover, inmiddels via een *Kazachstaanse* partij, zijn echter nog niet van de baan, wat kan betekenen dat ook deze separate transactie alsnog doorgaat.

De SA-10 systemen (SA-10B met een bereik van ca. 75 km; SA-10C met een bereik van 150 km) dienen voor inzet tegen gevechtsvliegtuigen, maar hebben eveneens een (beperkte) capaciteit tegen kruisvluchtwapens en grond-grond raketten. De SA-12 dient primair tegen tactische nucleaire raketten, maar kan ook tegen strategische bommenwerpers worden ingezet. Gezien deze taak is de leverantie van dit systeem aan Iran op korte termijn echter minder waarschijnlijk. Voorts onderhandelen Iran en de Russische partners over de levering van 500 stuks van het draagbare raketwapen SA-16/-18 tegen luchtdoelen (Russische aanduiding IGLA; bereik ca. 6 km). Tenslotte is er opnieuw sprake van de levering van tanks (T-72) en helicopters (mogelijk Mi-17). Iran is al langer in deze tank-leverantie geïnteresseerd en poogt ook een productielijn voor de T-72 tank te verwerven.

Opmerkelijk is dat de gehanteerde prijs voor Iran van de SA-10 (en wellicht SA-12) systemen US \$ 180 miljoen bedraagt. Dit is US \$ 20 miljoen onder de cataloguswaarde van het officieel bevoegde Russische staatsbedrijf Rosvooruzhenie. Zoals eerder gemeld zou dit inderdaad betekenen dat niet - althans officieel - Rosvooruzhenie de verkoop van deze systemen aan Iran regelt, maar zeer waarschijnlijk de Russische Binnenlandse Veiligheidsdienst FSB. [Ook aan Iraanse zijde is de inlichtingendienst bij de onderhandelingen betrokken.]

Doel van deze verkoopconstructie is dat vooral tegenover de Verenigde Staten de indruk zou moeten worden gewekt dat de Russische regering niet bij de transactie is betrokken, of zelfs hiervan niet op de hoogte zou zijn. Op deze wijze zou president [redacted] willen vermijden dat hij door de VS wordt gehouden aan zijn belofte aan president [redacted] van september 1994 om "in de komende jaren geen nieuwe"

[REDACTED]

(geavanceerde) conventionele wapens aan Iran te leveren. Deze mondelinge toezegging werd in begin 1995 in een Amerikaans-Russische overeenkomst nog eens expliciet vastgelegd.

Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat de verkoop van bovengenoemde systemen ook volgens die constructie zal plaatsvinden zonder kennis en toestemming van prominente Russische functionarissen. De Amerikaanse regering heeft op 17 april jl. (alvast) opnieuw verklaard dat het pertinent gekant is tegen de verkoop van geavanceerde raketsystemen tegen luchtdoelen door Rusland aan Iran.

RUSLAND

Strategische Raketroepen

De Russische Strategische raketroepen (SRT) hebben vanuit Baykonur in Kazachstan een testlancering uitgevoerd met een SS-18/SATAN ICBM om vast te stellen of de raket na 20 jaar in een silo nog steeds technisch en tactisch inzetbaar is. Volgens de staf van de SRT troffen de 10 gevechtskoppen allen de oefendoelen op Kamtsjatka. Andere recente testlanceringen van oudere systemen van de SRT (evenals van de Russische marine) waren ook succesvol. Het blijkt dat oudere systemen ook na het verstrijken van de fabrieksgarantie van 10 jaar nog betrouwbaar zijn. Volgens de SRT geeft dat reden tot enig optimisme omdat systemen langer in dienst kunnen blijven. De SS-18 moet tot 2001-2003 de ruggegraat van de SRT blijven.

Het relatieve aandeel van de SRT in de Russische defensiebegroting is in de laatste 2 jaar aanzienlijk gegroeid, van 5,5% in 1995 tot 8% in 1997. Dit weerspiegelt de toegenomen betekenis van de strategische kernwapens. De resultaten van testlanceringen zijn gunstig voor de ontwikkeling van de SRT op middellange termijn. Op de langere termijn dreigen er echter ernstige problemen. De ontwikkeling en productie van nieuwe strategische raketsystemen en de bijbehorende C3I-structuur stagneert door geldgebrek.

Defensie zwaar getroffen door begrotingscrisis

De Russische Minister van Financiën, [REDACTED] heeft kort geleden verklaard dat Rusland momenteel een "monsterachtige" begrotingscrisis doormaakt die een bedreiging vormt voor het functioneren van de staat. De regering zou in het eerste kwartaal van 1997 slechts 56,6% van de geplande inkomsten hebben ontvangen en slechts 62,8% van de begrote uitgaven kunnen doen. Volgens [REDACTED] is de staatsbegroting gebaseerd op een veel te optimistische prognose van de belastinginkomsten. De werkelijke inkomsten bedroegen slechts 39% van het geplande totaal, dit ondanks een overheids campagne om de betalingsdiscipline te verbeteren. De regering werkt derhalve aan het "sekwestreren" (korten) van de begroting, waarbij bijna alle begrotingsposten proportioneel worden gekort. Mogelijk zal de Doema, die de sekwestrering moet goedkeuren, de gelegenheid aangrijpen om de regering, en met name [REDACTED] te dwarsbomen.

De begrotingscrisis treft het Ministerie van Defensie in ernstige mate. Door een complex van factoren is in het eerste kwartaal van 1997 slechts ongeveer de helft van de maandelijkse termijnen van de defensiebegroting uitbetaald. Daarbij werd prioriteit gegeven aan het uitbetalen van het geld voor salarissen, voedsel en

[REDACTED]

verwarming, hetgeen zogenaamde "beschermd" begrotingsposten zijn. Deze prioriteitstelling gaat sterk ten koste van de overige posten, in het bijzonder van de uitgaven voor R&D en aanschaffingen.

Het is bijna zeker dat een naar beneden bijgestelde begroting, zoals die nu door [REDACTED] wordt voorgesteld, de financiële positie van Defensie zal verslechteren. Het is overigens de vraag of een aangepaste begroting wel gebaseerd zal zijn op realistische macro-economische verwachtingen. Ook [REDACTED] lijkt nog uit te gaan van te positieve economische vooruitzichten, zoals een groei van het BBP in 1997 en een niet verder terugvallende productie. Een nul-groei is dit jaar waarschijnlijk het maximaal haalbare.

RUSLAND-OEKRAÏNE

Oekraïense marine neemt deel aan oefening Zwarte Zeevloot

Vier schepen van de Oekraïense marine hebben deelgenomen aan een oefening van de Russische Zwarte Zeevloot. Het is voor het eerst dat de marines van Oekraïne en Rusland samen oefenen. Dit wijst op een zekere ontspanning in de betrekking tussen Kiev en Moskou, maar vooral op de redelijk goede verhouding tussen de Oekraïense en de Russische marine.

GEORGIË

Aankondiging hervatting productie gevechtsvliegtuigen, mogelijk voor Iran

In Tbilisi is in de pers gemeld dat de serieproductie van SU-25TK/FROGFOOT gevechtsvliegtuigen in de vliegtuigfabriek te Tbilisi-Soganlug op geperkte schaal wordt hervat na een onderbreking van enkele jaren. In het project zouden de Georgiërs samenwerken met het Russische Ministerie van Defensie en het Russische Sukhoy ontwerp-bureau.

Of er inderdaad al sprake is van een daadwerkelijke hervatting van de productie is onzeker. In februari is gemeld dat de fabriek met veel moeite twee SU-25/FROGFOOTS had geassembleerd, maar dat daarna de werkzaamheden weer enige tijd stil zijn komen te liggen. Recent zouden de activiteiten weer zijn toegenomen. Het is bekend dat Iran geïnteresseerd is in de levering van FROGFOOT toestellen uit Georgië.

ARMENIË - AZERBEIDZJAN

Oplopende spanningen in grensgebied

De spanningen tussen Armenië en Azerbeidzjan zijn de afgelopen periode verder toegenomen. Na de kwestie rond de Russische wapenleveranties aan Armenië en de controversiële benoeming van de President van de enclave [REDACTED] tot Premier van Armenië, zijn er nu in het noordelijk grensgebied gewelddadigheden uitgebroken tussen troepen van beide landen.

In de grensgebieden vinden regelmatig gewapende confrontaties plaats maar de huidige schermutselingen zouden de ernstigste zijn sinds de wapenstilstand van 1994. Bij de vuurgevechten, waarbij sluipschutters, mortieren, tanks en artillerie zijn ingezet, zouden slachtoffers zijn gevallen. Het precieze aantal is echter nog

[REDACTED]

onduidelijk. Beide partijen beschuldigen elkaar ervan met de gevechten te zijn begonnen.

Hoewel de Presidenten van Armenië en Azerbeidzjan, na onderling contact te hebben opgenomen, hebben verklaard er alles aan te zullen doen om verdere vuurgevechten te voorkomen, is het niet te verwachten dat in de nabije toekomst de incidenten langs de grens zullen stoppen.

Een verdere escalatie tot een grootschalig conflict is momenteel onwaarschijnlijk. Hoewel met name Azerbeidzjan verklaart nog steeds te streven naar territoriale integriteit en dus de gebieden terug te eisen die Armenië tijdens de oorlog heeft veroverd, hebben beide partijen op dit moment geen behoefte aan een oorlog die ongetwijfeld de nog steeds wankele economieën aanzienlijk zal schaden. Gezien de vastgelopen onderhandelingen omtrent de kwestie [REDACTED] is daarentegen een toenadering tussen de beide partijen ook niet echt te verwachten.

RWANDA

Wijziging regering

In Rwanda is onlangs de regering tamelijk ingrijpend gewijzigd. Enerzijds heeft een wisseling van zeven portefeuilles plaatsgevonden en anderzijds zijn twee nieuwe ministers benoemd. Tegelijkertijd is het aantal Ministeries teruggebracht van 21 naar 17. Zo is onder meer de portefeuille Binnenlandse Zaken en Sociaal-economische Ontwikkeling toegewezen aan voormalig minister van Burgerzaken [REDACTED] (Deze functie werd voorheen uitgeoefend door een militair.) Voorts is opmerkelijk dat voormalig onder-minister van Verzoening, Vluchtelingen/Ontheemden en Demobilisatie der Strijdkrachten [REDACTED] is benoemd tot minister van het Kabinet van de President. In functie blijven Vice-president Genmaj [REDACTED] tevens minister van Defensie, evenals premier [REDACTED]. Volgens President [REDACTED] gaven vooral organisatorische problemen en competentiestrijd aanleiding tot de doorgevoerde wijziging van de regering. De [REDACTED] blijven het politieke apparaat evenals het militaire apparaat domineren en controleren. Daar staat tegenover dat de [REDACTED] alles in het werk zullen stellen deze machtspositie van de [REDACTED] te ondermijnen. De positie van de regering in Rwanda is echter tot dusver behoorlijk stabiel, met in de laatste plaats door steun van met name Oeganda. Ook de VS is voorstander van de consolidatie van de huidige, relatief, stabiele situatie in Rwanda. Wat dit betreft past Rwanda in het nieuwe Amerikaanse regionale concept van stabiele, op de VS georiënteerde, landen (zijnde Ethiopië, Eritrea, Oeganda, Kenia en Zaïre).

Toename gewelddadigheden

In Rwanda blijven de gewelddadigheden tussen [REDACTED] en [REDACTED] voortduren. Vooral de afgelopen tijd is sprake van een toename van terreurdaden in merendeel in de westelijke provincies (Ruhengeri, Gisenyi, Kibuye en Cyangugu) van het land. Zo hebben leden van het voormalige [REDACTED] leger (FAR), [REDACTED] milities en gewapende aanhangers planmatig aanvallen uitgevoerd tegen instellingen van hulporganisaties en Zaïrese autoriteiten. Ook het Rwandese [REDACTED] regeringsleger (RPA) heeft (tegen)acties uitgevoerd. Bij recente confrontaties tussen de conflicterende partijen zijn eveneens veel slachtoffers onder de burgerbevolking gevallen alsmede onder plaatselijke prominenten en VN-waarnemers. De toename van de gewelddadigheden

[REDACTED]

kan mede worden toegeschreven aan de massale terugkeer van Rwandese vluchtelingen waaronder militanten eind 1996 als gevolg van de opmars van Zaïrese rebellen (AFDL) vanuit het grensgebied Zaïre-Rwanda-Burundi in westelijke richting. Bovendien blijft sprake van een concentratie ex-FAR/militanten (naar schatting ongeveer 12.000) in het grensgebied rond Goma (Noordoost-Zaïre). Daarnaast zal van Hutu-zijde verzet zijn tegen de in gang gezette gerechtelijke processen (zoals het internationale Rwanda-tribunaal in Arusha (Tanzania) tegen (Hutu-) verdachten van de massamoorden in 1994 en vooral vanwege de door [REDACTED] ingezette processen). Het aantal Hutu-gevangenen in Rwanda bedraagt overigens inmiddels ongeveer 90.000. Tegelijkertijd zouden [REDACTED]-extremisten/militanten internationale aandacht willen blijven vestigen op de onmacht van de Rwandese autoriteiten om de, mede door de aanhoudende toestroom van vluchtelingen, zich negatief ontwikkelende veiligheidssituatie in het land vreedzaam in de hand te houden.

AZIË

Noord Korea: mogelijke start productie NoDong 1 S/MRBM

Op grond van een tweetal recente waarnemingen kan worden aangenomen dat de Noordkoreaanse NoDong 1 S/MRBM in productie wordt genomen. Deze raket heeft een geschat bereik van 1000+ km met een oorlogskop van 700 kg.

In de eerste plaats zijn bij de Yongpo-Ri wapenfabriek, 100 km ten noordwesten van Pyongyang, drie transportcontainers voor NoDong oorlogskoppen waargenomen. Voor zover bekend is Yongpo-Ri de enige werkplaats in Noord Korea waar oorlogskoppen voor ballistische raketten worden gemaakt.

Daarnaast is geconstateerd dat drie mobiele lanceerplatformen voor NoDong raketten opgesteld stonden bij een werkplaats te Mupyong Ni.

Op grond van de bovenstaande waarnemingen moet bovendien worden aangenomen dat de raketten voor de export bestemd zijn, waarschijnlijk om harde valuta te verdienen. Het is algemeen bekend dat Iran, Libië en Syrië interesse hebben getoond voor de NoDong 1.